

15-те засідання Платформи громадянського суспільства Україна-ЄС
Брюссель, 14 червня 2024

ГАРМОНІЗАЦІЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ: як її поглибити?

Ключова теза

Завданням членів ПГС ЄС-Україна є донесення власної думки щодо досягнення цілей Угоди про асоціацію 'Україна-ЄС'. Аграрна сфера була, є і буде ключовим питанням інтеграції України до ЄС. Тож, мета цього виступу на нинішньому засіданні ПГС ЄС-Україна полягає у тому, щоб привернути увагу до деяких поточних проблемних моментів та показати їх потенціал для поглиблення євроінтеграційного процесу на етапі вступу України до ЄС.

Шляхи солідарності

Ініціатива «Шляхи солідарності» була започаткована Європейською Комісією у травні 2022 року з метою підтримки експорту української сільськогосподарської продукції через транспортну інфраструктуру ЄС. Ініціатива мала працювати на базі [Європейської підприємницької мережі](#). Її завдання полягало у тому, щоб швидко об'єднати бізнес ЄС та України для того, щоб вони могли оперативно знаходити практичні рішення щодо експорту сільськогосподарської продукції з України. Також була запущена [цифрова платформа](#) для пошуку партнерів. Однак на практиці протягом війни ми багато чули про блокування українського експорту і зовсім нічого про діяльність шляхів солідарності. Остання інформаційна подія на цифровій платформі датована квітнем 2024 року, хоча з липня 2022 року такі події відбувалися щомісячно. З української сторони шляхи солідарності підтримує [консорціум EEN-Ukraine](#), який складається з 7 учасників і очолюється Інститутом фізики НАНУ, які геть невідомі серед аграрного бізнесу та його профільних асоціацій. Жодної спроби залучити вітчизняний аграрний бізнес до системної діяльності шляхів солідарності досі не спостерігалося.

Натомість, оскільки зусилля, час і гроші вже були вкладені в цю ініціативу, а проблема й досі лишається невирішеною, існує нагальна потреба переглянути ефективність зазначеного інструменту та активізувати його на етапі вступу України до ЄС. Після реформування «шляхи солідарності» можуть сприяти налагодженню співробітництва між аграрним бізнесом України та країн ЄС у сфері залучення інвестицій та запровадження інновацій. Крім того, «шляхи солідарності» можуть бути інструментом реалізації спільної для України та ЄС політики світової продовольчої безпеки, яку проводить ООН (про яку ми доповідали на 14-му засіданні СПС ЄС-Україна в грудні 2023 року).

Дорадча група сталого розвитку

Дорадча група сталого розвитку створена відповідно до статті 299 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і спрямована на забезпечення скоординованого економічного розвитку, впровадження екологічної та соціальної політики. Члени Дорадчої групи мають вести діалог, який охоплює всі аспекти розвитку торгових відносин. Під час війни Єврокомісія щоразу

підтримувала економічні аспекти взаємної торгівлі відповідними заходами. Натомість бізнес-асоціації та інші організації громадянського суспільства країн-членів ЄС та рівня ЄС вдавалися до дій прямо протилежних меті сталого розвитку як то блокування українського аграрного експорту. А ключова аграрна неурядова організація ЄС «Cora&Cogesa» до своїх традиційних претензій до пшениці, сояшнику та інших культур нині додає ще й заперечення щодо українського меду. На останній зустрічі членів Дорадчої групи 13 червня 2024 року не була згадана жодна з поточних проблем торгівлі. Це свідчить про те, що потенціал цього потужного інструменту повною мірою не використовується.

Діяльність дорадчого групи сталого розвитку як інструменту розвитку чесної взаємної торгівлі потрібно активізувати. На відміну від 'шляхів солідарності' на даному етапі він не підтримується цифровою платформою, яка могла б швидко вирішувати будь-які проблеми, що впливають на стійкість взаємної торгівлі. У майбутньому цей інструмент може бути трансформовано в систему швидкого реагування для впровадження Цілей сталого розвитку ООН та Зеленого курсу ЄС, який працюватиме так само, як зараз працює система RASFF у сфері безпеки харчових продуктів.

Фінансування

На ранніх етапах російської агресії в Комюніке ЄС 'Ukraine Relief and Reconstruction' було оголошено про інструмент Ukraine Facility. Відтоді українська держава та громадянське суспільство сперечаються між собою за компетенцію та шляхи використання заявлених ресурсів. Перший пакет проектів реконструкції, представлений у Луганю у липні 2022 року, викликав різку критику з боку громадянського суспільства через непрозорий характер його формування. Відтоді організації громадянського суспільства уважно стежать за ситуацією. Під час підготовки до останньої Берлінської конференції з відновлення, яка відбулась 11-12 червня 2024 року, чітко підкреслювалася роль громадянського суспільства. Однак за результатами форуму ми бачимо традиційну ситуацію, коли фінансами підтриманий черговий пакет проектів, непрозоро розроблених урядовцями та наближеними до них організаціями.

На 13-му засіданні УС ПГС 3 липня 2023 року ми пропонували покласти в основу післявоєнного відновлення чотири базових принципи: інклюзивність (жодних штучних бар'єрів з боку будь-кого), інновації (відновити краще), пряме спілкування з донорами та інвесторами (відсутність корупції) та професійна підтримка (вільний ринок послуг з підтримки формування і реалізації проектів) і відповідність політиці та правилам ЄС на рівні кожного проекту відновлення. В наступному ми розробили концепцію [Інтегральної платформи відбудови бізнесу](#). Але на практиці виявилось складно не тільки знайти ресурси для подальшого розвитку такого підходу, але навіть донести інформацію про нього, в тому числі на етапі підготовки до Берлінської конференції з відновлення.

Ми впевнені, що справедлива, інклюзивна та ефективна післявоєнна відбудова базуватиметься на зазначених вище принципах. В Україні нам конче потрібен такий самий фінансовий ринок і такі самі фінансові послуги, які існують в країнах ЄС. Ми вже маємо досвід діяльності Україно-німецького фонду, який з кінця 90-х років працює через вітчизняну банківську систему як через посередника. У 2015 році ми відмовилися з працювати з цим інститутом, оскільки це була підтримка банківської сфери, а не аграрного сектору. І ми не хочемо повторювати цей досвід. Ще одне зауваження щодо аграрного сектору: платіжного агентства, яке обслуговує фінансування фермерів, як в країнах ЄС, і планується створити в Україні, недостатньо для повномасштабного розвитку цієї сфери. Нам потрібен саме добре збалансований ринок фінансових послуг, включаючи послуги з надання гарантій та інвестицій.

Інфраструктура якості

З початком війни в ЄС були зняті тарифні бар'єри для українського експорту. Але роль і вплив нетарифних бар'єрів від того стали лише більш очевидними. Претензії аграріїв ЄС стосувалися не стільки цін, скільки невідповідності українського аграрного експорту вимогам ЄС. Протягом кількох років чотири країни ЄС (Німеччина, Австрія, Румунія, Іспанія) сприяли реформуванню національного органу стандартизації України. Успіх проекту був очевидним, але нині реформування практично зупинене. Однак це не надто велика проблема, оскільки відповідно до угод ТВТ СОТ і ПВЗВТ застосування стандартів є добровільними і вони можуть бути досягнуті безпосередньо на міжнародному рівні та на рівні ЄС. Проблема у тому, що українські аграрії зазвичай не знайомі з парадигмою сучасної інфраструктури якості.

Цифрова парасолька також є хорошим рішенням у цьому контексті. Завдяки фінансовій підтримці Нідерландів свого часу ми отримали можливість створити цифровий інструмент для впровадження міжнародних стандартів – кластер добросовісних операторів ринку харчових продуктів [FairFood-Ukraine](#). У майбутньому було б доцільно використовувати цей інструмент в діяльності мережі спільної аграрної політики ЄС.

Загальна рамка

Під час 14-го засідання ПГС 'ЄС-Україна' 15 грудня 2023 року ми говорили про два потенційні виміри спільної аграрної політики України та ЄС: реалізація політики продовольчої безпеки ООН для агрохолдингів і середніх аграрних підприємств і розробка добре гармонізованої стратегії відповідно до вимог спільної аграрної політики ЄС для вітчизняних фермерів.

Доцільно було б досягти тісної співпраці у розробці та впровадженні спільної аграрної політики Україна-ЄС в Європі та у світі і забезпечити її реалізацію належними робочими інструментами, у тому числі тими, які були зазначені вище.